

num hoc non requirit per se conjunctionem per charitatem cum Deo, et certum est interdum communicari peccatoribus, ut docet Hieronymus, in id Matth. 7: *Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus?* et Augustinus, lib. 83 Quæstionum, quæst. 69, et lib. 2 ad Simplician., quæstione 1. Unde est illud 1 ad Corinth. 13: *Si habuero prophetiam, charitatem autem non habeam.* D. Thomas etiam, art. 6, adhibet exemplum de Balaam, Num. 22, divinante dæmonis arte, ut colligitur ex capite 20 Levitici, cum tamen aliquando prophetaverit divino spiritu, prædicendo incarnationem, et c. 21, dicitur Deum illi fuisse locutum. Idem docet Augustinus, tum supra, tum serm. 103 de Tempore; et Abulens., Josue 13, quæst. 14, et Num. 22, quæst. 3. Adhibet rursum divus Thomas exemplum in Sybillis, de quibus tamen quidquid Abulens. ea quæst. 14, et alii contendunt, non satis constat quales fuerint, ut Cajetanus advertit. Quarto, anima etiam separata, quæ nondum pervenit ad terminum, est capax hujus doni, ut docet divus Thomas, quæst. 174, art. 5, ad 4, exemplo animæ Samuelis, Ecclesiast. 46. Quinto de Beatis, D. Thomas 2. 2, quæst. 174, art. 5, et 3 p., quæst. 7, a. 8, negat eos esse capaces prophetiæ; sed intelligendum formaliter, quia, ut beati sunt, habent altioris cognitionem; tamen in re dubium non est quin simul habere possint cognitionem rei futuræ ejusdem rationis cum cognitione prophetiæ, et patet in Christo, et cognitionibus et revelationibus quas Beati habent extra Verbum. Vult autem divus Thomas hanc cognitionem in Beato, ut sic, non esse ex parte subjecti prophetiam, sed ex parte solum cognitionis; eo quod propheta proprie dicatur, qui cognoscit quæ ratione status sibi occulta sunt, atque procul; respectu autem beatorum (considerando illorum statum), nihil est procul, quia in se habent fontem scientiæ, in quo vel formaliter, vel causaliter, omnia quæ oportet, videant, qua ratione intelligi potest illud Pauli, 1 ad Corinth. 13: *Sive Prophetiæ evacuabuntur*, etc.

3. *Ut etiam dæmones.* — Ultimo dæmones quoque sunt capaces revelationis prophetiæ, quæ fit ipsis per Angelos Sanctos, ut Augustinus docet, 12 Genes. ad litt., cap. 19, et divus Thomas, q. 172, art. 6. Existimo autem ita fieri revelationes dæmonibus, ut proprie non eleventur ad cognitionem supernaturalem ex parte potentiæ et objecti formalis; quia, licet hoc non repugnet, non ta-

men est conveniens eorum statui¹. Satis ergo est ita doceri ab Angelis, ut ipsi convincantur ad credendum ex evidentia aliqua signorum, ut alias dictum est. Respectu autem nostri, nunquam sunt dæmones veri prophetae, tum quia nunquam sufficienter nobis proponunt, quæ ipsi agnoscunt, tum quia sunt prorsus indigni quibus fidem adhibeamus.

SECTIO VIII.

De distinctione Prophetiæ, variisque ipsius modis.

1. *Prima divisio.* — *Modi alii proponendi primam divisionem.* — *Secunda divisio.* — *Tertia divisio quam late prosequitur, ex Abul., Petr. Thyreus, de Apparitionibus, per l. 4.* — Tota quæstio obiter fere exposita est in præcedentibus; sed ad complementum doctrinæ varias prophetiæ divisiones breviter explicabimus. Sunt enim in prophetia multa: objectum materiale et formale; subjectum, et elevatio mentis. Ex quibus omnibus capitibus dividi solet prophetia. Prima ergo divisio fit in prophetiam præscientiæ, prædestinationis et comminationis, quæ est D. Hieronymi et Glossæ ordinariæ, Matth. 1; D. Thomas 2. 2, quæst. 174, art. 1, secundum membrum omisit, quia in primo includitur. Sensus autem divisionis patet ex supra dictis; proprie enim divisio hæc sumitur ex objecto materiali, eo quod aliter affirmatur res futura in prophetia comminationis, scilicet sub conditione, vel in causa; aliter in præscientia, scilicet absolute in se. Unde diversum est quod in utraque revelatur; et ad hunc modum dividi potest prophetia in prophetiam futurorum, præteritorum et præsentium; aut aliter, in eam quæ est occultorum ex distantia loci, vel ex distantia temporis, vel ex conditione ipsarum rerum, quæ vel supernaturales sunt, vel cogitationes cordium, qua ratione ad discretionem spirituum spectat, ut dictum est. Secunda divisio prophetiæ est in evidentem et obscuram, quæ proprie sumitur ex objecto formali, et causat diversitatem specificam, quæ in prima divisione non reperitur; atque hæc omnia patent ex dictis. Tertia divisio: alia prophetia fit per objecta sensuum externorum, alia per imaginariam visionem, alia immediate in intellectu. Ita Hieronymus,

¹ Vide l. 8 de Angelis, c. 6, a n. 5.

Abac. 2, Psal. 84, et latius Gregorius, 28 Moral., capite 2, qui in singulis membris varias assignat differentias, sed accidentarias omnino et materiales, sumptas nimirum ex diversitate rerum, quibus exterius vel interius Deus ad homines loqui potest. Idem habet Augustinus, citato lib. 2 ad Simplic., quæst. 12, et in superioribus satis eam divisionem exposuimus.

2. *Expenduntur quæ D. Thomas circa 3 divisionem scribit.* — *Alius etiam locus D. Thomæ exponitur.* — Et D. Thomas multa de eadem divisione disserit in q. 174, ubi, a. 2, ad 3, et a. 3, inter alia, dicit prophetiam pure intellectualem esse perfectiorem cognitionem, a ratione tamen prophetiæ deficere, quia prophetia est imperfecta cognitio, et remota ab intelligibili veritate; cognitio autem qua conspicitur ipsa veritas intelligibilis, multo perfectior est minus proprie; ergo dicitur prophetia; in quo certe indicat, quod supra dixi, prophetiam cognitionem esse evidentem, quod fortasse interdum contingit, sed non videtur necessarium; imo, per se loquendo, non oportet, illa tria membra esse semper specie diversa; nam eadem res quæ sensibilibus signis exterius proponitur, posset immediate proponi per similitudines imaginarias, et pure etiam intellectualiter, tam in cognitione obscura, quam in evidenti. Unde Augustinus, duodecimo Genes. ad litt., cap. 9, prophetiam imaginariam pure intellectuali præferre videtur, quia, cum utraque sit imperfecta cognitio, atque in intellectu corpori conjuncto, non impeditur, sed juvatur potius per similitudines imaginationi propositas. Concordari tamen ita possunt, nam pure intellectualis cognitio ex suo genere et modo perfectior est, quamvis alia sit homini magis accommodata, atque adeo interdum possit excellere. Quod vero divus Thomas ait, hoc genus prophetiæ, quando includit inspectionem claram veritatis, deficere a ratione prophetiæ, ad modum loquendi fortasse magis spectat, quam rem distinguit. Constituit præterea divus Thomas, in illo art. 3, etiam instinctum pure interiorem in infimo loco. Sed intelligendum, quando hominem certum non reddit de revelatione divina, vel quando instinctus quidam est solummodo practicus; secus vero, si certus homo reddatur instinctum esse a Spiritu Sancto. Distinctio tamen et differentia aliorum graduum recte explicatur a D. Thoma;

tota vero inæqualitas in perfectione accidentaria consistit, atque intelligenda semper est, cæteris paribus. Jam vero quod addit, eam prophetiam, quæ de rebus est alias naturæ lumine cognoscibilibus, deficere a vera ratione prophetiæ, intelligendum venit, vel de defectu secundum quid ex parte objecti materialis, vel quando inspiratio talis est, ut res illæ non cognoscantur sub divina auctoritate, sed solum per media propria ostensa per directionem internam Dei, vel per scientiam per accidens infusam, ut videtur accidisse Salomoni, in quo divus Thomas exemplum affert.

3. *Quarta divisio.* — *Quinta divisio.* — *Sexta divisio.* — Hinc est quarta divisio: prophetia alia communicatur in abstractione a sensibus, alia sine abstractione: ita Gregorius et Augustinus supra. Secundus prophetiæ modus frequentissimus est: primus vero patet in Petro, Act. 10, et ut multi Patres exponunt in Adamo, quando Deus illi soporem immisit¹. Vide D. Thomam et Cajetanum quæst. 172, art. 3. Quinta divisio: prophetia alia est in somniis, ut S. Josephi, Matth. 1, alia in vigilia, ut Zachariæ, Luc. 1; et hanc posteriorem præfert priori divus Thomas, q. 174, a. 3 (quamvis lib. 2 cont. gent., c. 81, ad 5 rationem, dixerit dispositionem somni esse aptiorem ad recipiendam revelationem prophetiam, quantum ad impressionem specierum), quia est inepta ad judicandum: non enim potest qui prophetiam revelationem in somniis recipit, statim perfecte judicare, donec in vigilia perfecte attendat, nisi Deus imprimat altiori modo species, et sublevet hominem ad intelligendum sine tanta dependentia a sensibus. Sexta divisio prophetiæ esse potest, ut alia sit immediate a Deo, qualis est pure intellectualis; alia per Angelos, quales alia magis sensibiles revelationes: de qua divisione et similibus videri possunt Augustinus et Gregorius supra, Irenæus, l. 4, cap. 37. De illa porro quæstione, quam divus Thomas definit 2. 2, quæst. 174, art. 4, Moysen fuisse maximum prophetarum, nihil quod ad rem spectet, dicendum occurrit. De alia vero, quam tractat a. 6, an et quomodo prophetia successu temporum creverit, satis in superioribus dictum est, disputatione 2, sect. 6; et hæc de prophetia.

¹ De hoc sopore, l. 2 de Opere sex dierum c. 2, a n. 7.

ANNOTATIO PRO TRIBUS SUBJECTIS DISPUTATIONIBUS.

Sequentes disputationes, nonam, decimam et undecimam, ex priori auctoris lectura hic adjecimus, eo quod inter ejus opera commodior se non daret locus; neque enim æquum erat illæ omnino ut perirent. Porro, sicut nec repetendas duximus ex iisdem disputationibus sectiones illas, quas superius in hac posteriori lectura, disputatione quinta, ex instituto, et accurate pertractantur, ita nec omittenda putavimus plura quæ in hisce disputationibus, nona et decima traduntur, esto ex iis non pauca in Defensione fidei libr. 1 et 3 contineantur; ibi namque contra hæreticos peculiariter agens, multis pepercit, quæ ipsi facile contemnunt, ab studiosis vero Catholicis non poterunt non gratanter accipi. Disputantium autem de Ecclesia longum catalogum attexit Bellarminus, tom. 2, initio lib. 3 de Ecclesia, ut mittam expositores D. Thomæ 2. 2, quæstion. 1, articulo 10, nominatim Banhes et Aragon., ac recentiores alios, Salmeronem, tom. 13, Azor., tom. 2, libr. 5, a capit. 21, Bosium, Boverium cum similibus.

DISPUTATIO IX.

DE ECCLESIA.

De Ecclesia, præter illius indubitam auctoritatem, de qua supra in disp. 5, a sect. 5, multa occurrunt consideranda, præsentis operi de fide affinia, et scholastici instituti propria (alias enim argumentum amplissimum est, et his temporibus fusissime agitatum), quæ per sequentes sectiones novem ordinatim explicabuntur.

SECTIO I.

An et quid sit Ecclesia, et quibus ex partibus constet.

1. Vocis Ecclesia origo et significatio. — Synagoga quid? — Primum explicandum est quid nomen *Ecclesie* significet; est enim græcum, convocationem significans, a verbo ἐκκαλέω, id est, *convoco*; translatum vero fuit ad significandum convocatam congregationem, et propterea rebus tantum rationalibus tribuitur, quia solum illæ vim vocis sentire possunt, et ideo illarum tantum est convocari; in quo differt nomen *Ecclesia* a nomine *Synagoga*, nam hoc simpliciter quamcumque congregationem significat; unde brutorum et animalium gregi attribui potest, et propterea, ut Augustinus, Psal. 81, notavit, *Synagogæ* nomen populo antiquæ legis, no-

men vero *Ecclesie* Christianorum congregationi accommodatum est, ad indicandam legis gratiæ perfectionem; id quod etiam notavit Hieronymus, seu potius Beda in illud Proverbiorum 4: *In medio Ecclesie*, etc., itemque Isidor., lib. 8 Etymol., cap. 1. Ex his autem constat, ut notavit Chrysostomus in orat. de S. Phylogonio, tom. 3, non solum hominum, sed etiam Angelorum congregationem posse Ecclesiam nominari; neque solum fidelium, sed etiam Beatorum, quæ proprie dicitur *Ecclesia triumphans*; a nobis autem solum instituitur sermo de *Ecclesia militante*. Et quamvis nomen *Ecclesie* interdum in Scriptura tribuatur, vel prælatis Ecclesie, ut Matth. 18: *Dic Ecclesie*, vel particularibus fidelium congregationibus, ut sæpe in Apocalyp., cap. 1, 2 et 3, et in epistolis Pauli, Rom. 16, versu 5, 1 Corinth. 1, et 2 Corinth. 1, cum similibus, vel locis sacris ac templis in quibus fideles congregantur, 1 Corinth. 11, versu 18, Judith 6, nonnunquam vero etiam Ethnicorum congregationi, ut Act. 19, attamen in præsentis nomine *Ecclesie* utimur, quateus significat et solam, et totam congregationem fidelium hominum in Christo credentium, quæ, Psal. 21, *Ecclesia magna* dicitur, et merito *Ecclesie militantis* nomen sibi assumpsit, quia et omnes ad se vocat, neque in ea *distinctio Judæi, et Græci, sed omnis qui credit in illum* (scilicet Jesum) *non confundetur*, Roman. 19; et Act. 2: *Vobis et omnibus qui longe sunt, quoscumque advocave-*

rit Dominus, est repromissio. Quia scilicet nullus ad illam adjungitur, nisi divinitus vocatus; quæ omnia, et alia multa de hoc nomine *Ecclesie*, vide in capite *Firmiter*, ex Concilio Lateranen., et capite *Ecclesia*, ex Nicolao Papa, de Consecratione, distinctione prima, et in Julii I decretis, quæ Brucardus, lib. 3, a principio refert. Videri etiam possunt Cyprianus, epistola secunda ad Cornelium, et libro de Unitate Ecclesie; Cyrillus, Catechesi ultim.; Isidor., lib. 8 Etymolog., c. 8; Aug. supra, et Psal. 77; Optatus, libro contra Parmenianum; Beda, in id Prov. 5: *In medio Ecclesie, et synagoga*; Gregorius 2 Moral., c. 2; Raban., 1 libro de Institutione clericorum, cap. 3; Turrecremata, lib. 1, cap. 2 Summæ de Ecclesia; Hosius, in confessione Polonica, cap. 20; et libro contra Prolegomena Brentii; Pighius, de Ecclesiast. Hierarch., a principio; Driedo, 4 de Ecclesiast. dogmatibus, cap. 1; Petrus Soto, prima parte defensionis contra Brentium; Cocleus, Philippica 4, et libro de Scriptura secundo, et Ecclesie auctoritate; Echius in Enchir.; Cano, 4 de Loc.; Castro, lib. 7 adversus hæreses, a principio; Michael de Anin., tom. 13 tractatum, p. 2, in c. 4.

2. *Assertio prima de fide.* — Dico primo: certum est veram Dei Ecclesiam in mundo esse. Hæc est de fide, ut patet ex omnibus Symbolis, Conciliis, et Scripturis, quæ adferimus, et in ea hæretici nobiscum conveniunt: contra alios vero infideles, demonstranda venit illis rationibus, quibus superius veritatem aut credibilitatem potius nostræ fidei ostendimus, disputatione 3, a sectione 8.

3. *Assertio secunda.* — *Probatum et explicatur.* — *Confirmatur ex Patribus.* — *Et ratione.* — *Allata definitio est sufficiens.* — Dico secundo: hæc Dei Ecclesia est corpus quoddam politicum seu morale, ex hominibus veram fidem Christi profitentibus compositum. Desumitur conclusio ex Concilio Lateranensi, et Nicolao Papa citatis, et in ea explicatur quid sit Ecclesia, et quæ sint veluti materia et forma ejus. Nimirum Ecclesia corpus quoddam est non simplex, sed compositum, ut ex dictis de significatione nominis constat, et ex Paulo ad Roman. 12, 1 Corinth. 12, Ephes. 1. Pars igitur materialis hujus corporis sunt homines viatores, quia solum de Ecclesia quæ nunc militat loquimur; forma vero est illa qua omnes, qui partes Ecclesie sunt, in unam spirituales Rempublicam junguntur; hæc autem forma fides est præcipue, ut in cap. *Fir-*

miter, et cap. *Ecclesia* citatis dicitur, et constat ex illis Scripturæ locis, quibus fides Ecclesie fundamentum vocatur, ad Eph. 2: *Superædificati supra fundamentum Apostolorum et prophetarum*, id est, super eorum fidem et doctrinam; quomodo multi etiam Patres exponunt illud Matth. 16: *Super hanc petram ædificabo*, etc., id est, super hanc fidei confessionem, quamvis alius sit præcipuus hujus loci sensus litteralis, quidquid renatur Joannes Arboreus, lib. 5 Theosoph., c. 5. Præterea ad Eph. 4 dicitur: *Una fides*; ad Coloss. 1: *Si tamen in fide ejus fundati estis*; et primæ ad Corinth. 3: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est Jesus*, cui tamen per fidem primum omnium unimur. Confirmatur ex Augustino, de Fide et operibus, cap. 16, ubi dicta ratione utitur, quia videlicet Ecclesia corpus est Christi, quod ei, ut capiti, debet esse conjunctum; conjungitur autem fide, per quam ipse in cordibus nostris inhabitat; quod etiam D. Thomas 2. 2, q. 1, art. 9, ad 3, docuit; et in eadem sententia est Epiphani., lib. 1 contra Hæret., hæresi 31, satis ante finem. Ratio breviter reddi potest, quoniam cum multi homines Ecclesiam componant, oportet eos aliqua una forma copulari, cumque ejusmodi compositio non sit naturalis, sed a gratia proveniat, oportet eam formam supernaturalem esse, et ad gratiæ ordinem pertinere; prima autem forma inter supernaturales virtutes, fides est; ergo, etc. Notandum vero est huic descriptioni seu definitioni Ecclesie, nonnullas alias addi solere particulas, quas nos omisimus, partim quia fortasse veræ non sunt, partim quia sub data definitione comprehenduntur, qualis illa, debere membra Ecclesie conjuncta esse cum uno capite Vicario Christi in terris; hoc enim ad veram fidei rationem et professionem spectat, ut ex dicendis magis patebit.

4. *Corollarium primum.* — Ex dictis vero facile colligitur quæ sint vera Ecclesie membra. Nam primum constat Angelos non pertinere ad hanc Ecclesiam, neque homines beatos, aut damnatos, neque etiam in purgatorio existentes animas, quamvis de his nonnulli dubitarint, eo quod nondum videantur omnino esse extra viam, sed per fidem ambulent, et nobiscum quodammodo communicent, quandoquidem et opera nostra illis prodesse possunt, et dispensatio, et influxus Vicarii Christi in terris ad illas se extendit. Quæstio tamen est de modo loquendi; prout vero nunc de Ecclesia mi-